

Ramsar Sulak Alanlar Sözleşmesi 10. Taraflar Konferansı

Ramsar Sulak Alanlar Sözleşmesi 10. Taraflar Konferansı; “Sağlıklı sulak alanlar, Sağlıklı İnsanlar” teması ile insan sağlığı ve sulak alanların fonksiyonları arasındaki bağlantı ve bu konuda atılabilecek olumlu adımların belirlenmesi konusunda yoğunlaşarak, 28 Ekim 4 Kasım 2008 tarihleri arasında Changwon, Kore Cumhuriyeti’nde gerçekleştirildi. Konferans sonunda ortaya çıkan ‘İnsan Sağlığı ve Sulak Alanlar Changwon Deklerasyonu’ çevre yönetimindeki tüm taraflara ve yönetimlere, küresel, havza bazında ve yerel yöneticilere önerilerin sunulması amacıyla hazırlanmıştır.

BU DEKLERASYONU NEDEN OKUMANIZ VE KULLANMANIZ GEREKİYOR?

Sulak alanlar; gıda temin ederler, su rejimini kontrol ederler ve enerji depolarlar. İnsanlığın geleceği için korunmaları zorunludur. Sulak alanların akılcı ve sürdürülebilir kullanımı, özellikle yoksul insanlar için yaşamsal bir önem taşımaktadır.

İnsan sağlığı, sulak alanların sağlığına bağlıdır.

Eğer planlayıcı, politika üretici, karar verici iseniz, herhangi bir çevre, arazi ya da kaynak kullanımı sektöründe temsilci ya da yönetici iseniz, ya da eğitim ve iletişim, insan sağlığı, ekonomi ve yaşam temini alanlarında çalışıyorsanız; bu Deklarasyon size hitap etmektedir. Sizin yapacağınız sulak alanların geleceğini etkileyecektir.

Changwon Deklarasyonu neden herhangi bir deklarasyon değildir?

Uluslararası çevre konferanslarının birçoğu sonucunda deklarasyonlar yayınlanmıştır. Changwon Deklarasyonu, “alışılmış” standart olguları dile getirmeyi değil aşağıdaki hususları ortaya koyarak konuya değer kazandırmayı hedeflemektedir:

- Ramsar Sözleşmesi dışında kalan kitleyi doğrudan hedef almak ve yaşama geçirilecek fırsatları hedeflemek;
- Olumlu ve pratik aksiyon adımları önermek ve
- Deklarasyon’un etkisinden emin olunabilecek yolları tanımlamak.

Deklarasyon; insan sağlığını sağlayıcı ve geleceğin güvenliğine ilişkin pozitif adımları ve temel hizmet sağlama alanları belirlemektedir. İnsan Sağlığı ve Sulak Alanlar Changwon Deklarasyonu’nda tüm taraflara sunulan başlıca öneriler aşağıda sıralanmıştır:

1. Milenyum Ekosistem Değerlendirmesi (MA) verilerine göre arazi ve su kullanım değişimlerinden kaynaklanan ve ısınmakta olan ve giderek değişkenliği artan iklim nedeniyle güçlenen baskılar; dünyanın birçok bölgesindeki sulak alanların yok oluşlarının ve bozulmalarının diğer ekosistemlerden daha hızlı olarak devam edeceği anlamına gelmekte olduğunun ve bu durumun, kaynakların gelecekte sağlayabilecekleri hizmetlere oluşturdukları temeli tehlikeye atmak olduğunun farkındalığı ile;
2. Ramsar Sulak alanlar Sözleşmesini oluşturan Taraflar ile yöresel, ulusal ve uluslararası düzeyde mevcut bozulmanın durdurulması ve 2010 biyoçeşitlilik hedefi ile 2015 Milenyum Kalkınma Hedeflerine ulaşılacak amacıyla yapılan çalışmaların iki katına çıkarılması gereksinimini kabul ederek;
3. Hükümetlerin, uluslararası arenada söz sahibi olan yetkililerin, özel sektör ve sivil toplumun; Ramsar Sözleşmesi uyarınca kabul ettikleri küresel yükümlülüklerine uygun olarak, bu amaç doğrultusunda daha etkin sektörler arası girişimler geliştirerek sulak alanların geleceğini garanti altına almak ve onların ekolojik niteliklerini sürdürmek konusunda alınacak sorumlulukların tüm ilgi grupları tarafından aciliyetinin önemi anlaşılacak;
4. İşbirliği yapan Taraf ülkeleri ve diğer hükümetleri, “Changwon Deklarasyonu”nu; devlet başkanlarının, parlamentoların, özel sektör ve sivil toplumun dikkatine sunmalarını; su yönetimi, sulak alanlar, insan sağlığı, iklim değişikliği, yoksulluğun azaltılması, planlama konularında çalışan kamu kuruluşlarını sulak alanların korunması konusunda harekete geçmeye teşvik edilmesini talep eder.

Su ve Sulak Alanlar

Sulak alanların yok oluşu ya da bozulması diğer ekosistemlerinkinden daha hızlıdır ve bu eğilim; arazi kullanımı, su yönlendirme ve altyapıdaki büyük değişimlerden ötürü hız kazanmaktadır. Dünya genelinde 1–2 milyar kişi için tatlı suya ulaşılabilirlik düşmekte olup bu durum; gıda üretimi, insan sağlığı ve ekonomik kalkınmayı olumsuz yönde etkilediği gibi sosyal çatışmaları da artırabilir.

Su yönetimini iyileştirmek için acil bir gereksinim vardır. Daha fazla su arzına ayak uydurmak yerine talep yönetimi; sulak alanları, havza ölçeğinde su kaynakları kullanımının ayrılmaz bir parçası şeklinde değerlendirilmelidir. Süregelen özel sektör yaklaşımı mevcut durumda bir seçenek olarak kabul edilemez.

Artan su talebimiz ve aşırı su kullanımımız, insan sağlığını ve çevreyi tehlikeye atmaktadır. Su talebi ve sağlanabilen su miktarı arasındaki sulak alanların bozulmasıyla birlikte hızla artmakta olan fark; suya, insan sağlığına, gıda güvenliğine, ekonomik kalkınma ve jeopolitik dengeye ulaşmayı giderek daha az güvenilirliği olan bir hale dönüştürmektedir.

Doğrudan insan ihtiyacını karşılamak ve ihtiyacımız olan sulak alanları sürdürebilecek yeterlikte su mevcut değildir. Halen uygulanmakta olan ekosistemlere su akışını koruma girişimlerine rağmen sulak alanların; temiz ve güvenilir su kaynakları olmaları dâhil insanlara ve biyoçeşitliliğe yarar sağlamayı sürdürme olanakları azalmaktadır. Ekosistemlere su sağlamayı destekleyici, çevresel akışlar, su birikimleri, su ekosistemleri için yeni su yönetim yasaları ve ekosistem hizmetleri ödemeleri gibi girişimler mevcut düzeyin iki katına çıkarılmalı ve güçlendirilmelidir.

“Su açığı”nı kapatmak için aşağıdakileri gerçekleştirmemiz gerekir:

- **Mevcut suyumuzu daha verimli kullanmak;**
- **Sulak alanlarımızı bozulmaktan ya da yok olmaktan korumak** – su güvenliğimizin tamamen sağlıklı sulak alanların varlığına bağlı olduğunu ve sulak alanların sağladıklarının diğer herhangi bir ekosistemden daha hızlı yok olmakta olduklarını açıkça anlamak suretiyle;
- **Hâlihazırda bozulmuş olan sulak alanlarımızı yeniden kazanmak** – bu bize yeraltı ve yüzey su depolama olanağımızı artıracak verimli ve ekonomik yollar sağlayarak su kalitesinin artmasına, tarımın ve balıkçılığın devamına ve biyoçeşitliliğin korunmasına imkân sağlar.
- **Sulak alanlarımızı akılcı yönetmek ve korumak** – gıda ve enerji üretimi, içme suyu ve temizlik için ihtiyacımız olan miktar ve kalitedeki suyun kaynağı olmayı sürdürebilmeleri için yeterli su bulundurmalarını sağlamak. Bu konudaki başarısızlık mevcut su sorununu daha da kötü hale getirir, çünkü sulak alanlar sahip olduğumuz yegâne su kaynaklarıdır.

İklim Değişikliği ve Sulak Alanlar

Sulak alanlar, karbon tutma ve depolamada önemli bir rol oynar. Etkilerini şu andan hissetmeye başladığımız küresel iklim değişikliğinden etkilenecek olan sulak alanlar; sulak alan ekosistemlerinin üzerindeki insan kaynaklı baskıların karbon salımına yol açmaları kaçınılmazdır.

Sulak alanlar, iklim değişikliklerine uyum sağlayabilmemiz ve etkilerini azaltabilmemiz için ihtiyaç duyduğumuz doğal altyapıların yaşamsal bir bölümünü oluştururlar. Sulak alanların bozulması ya da yokolması; iklim değişikliğinin etkilerini sertleştirir ve insanları, sel, kuraklık ve açlık etkilere daha duyarlı hale getirir.

İklim değişikliği su yönetimindeki belirsizliği artırmaktadır ve su talebi ile arzı arasındaki farkın kapatılmasını daha da zorlaştırmaktadır. İklim değişikliği etkilerini su dağıtım ve varlığındaki değişimler aracılığıyla hissedeceğiz ve bu durum sulak alanların sağlığı üzerindeki baskıyı daha da artıracak. Sulak alanların rehabilitasyonu ve hidrolojik döngünün devamı, iklim değişikliği etkilerinin minimumda tutulması ve adaptasyon, taşkın kontrolü su temini, gıda sağlanması ve biyolojik çeşitliliğin korunması açısından büyük önem taşır. Kıyusal sulak alanlar, deniz yüzeyinin yükselmesi sonucu kıyılarda oluşacak bölgelerin sorunlarının çözümündeki stratejilerde önemli bir yere sahip olacaktır.

Hükümetler; ulusal düzeyde iklim değişikliklerine uyum ve etkilerin azaltılması için etkin stratejiler arasına su ve sulak alan yönetimini de dâhil etmelidirler. Karar vericiler, sulak alanların doğal yapısının iklim değişikliği ile mücadele ve adaptasyonda temel bir varlık olduklarını benimsemek gereksinimindedir.

Su ve sağlıklı sulak alanlar, iklim değişikliğinde mücadelede ve doğal iklim süreçlerinin kontrolünde temel rol oynamaktadır. (su döngüsü, biyolojik çeşitliliğin sürdürülmesi, sera gazı salınımlarının azaltılması ve etkilere karşı tampon görevi görmek suretiyle). Sulak alanların korunması ve akılcı kullanımı, ortaya çıkabilecek olumsuz ekonomik, sosyal ve ekolojik etkileri azaltmaya yardımcı olur.

Kalkınma kuruluşları, iklim değişikliği konusunda çalışan uluslararası teknik kuruluşlar (örneğin, İklim Değişikliği Hükümetlerarası Heyet – Intergovernmental Panel on Climate Change –, Ramsar Bilimsel ve Teknik Araştırma Heyeti – Ramsar Scientific and Technical Review Panel – gibi) arasında işbirliği için ve özellikle sulak alan/su/iklim ilişkilerine dair araştırmaların anlaşılmasında ve ilişkilendirilmelerinde uyum sağlamak üzere kullanılmalıdır.

İnsanoğlunun Yaşam Kaynağı Sulak Alanlar

Değişik sektörler arasında uyum sağlanmadığı zaman yoksulluğu azaltmaya yönelik kalkınma ve altyapı projeleri; çoğu kez sulak alanların bozulmasına, buna bağlı olarak projelerin yerel halka yaşamsal hizmetleri sağlama olanaklarının yetersiz kalmasına ve sonuç olarak yoksulluğun daha da artmasına yolaçmaktadır.

İnsanların özellikle kırsal nüfusun geçimini sağlamaları ve ekonomik kalkınmaları için sulak alanların sağlayabileceği yararları sürdürmek üzere yeni açılımlar gerekmektedir. Sulak alanlar tarafından sağlanan hizmetlerin sürdürülmesi, yatırımların, yoksulluğu azaltıcı stratejilerin, ilgili politika ve planların ayrılmaz bir parçası olmalıdır.

Sulak alanların yeniden kazanımı, yönetimi ve akılcı kullanımı; özellikle sulak alana bağımlı, marjinalleşmiş ve etkilere açık insanların **geçim kaynaklarını iyileştirici olanakların inşasında kullanılmalıdır.** Sulak alanların bozulması geçim kaynaklarını etkiler ve özellikle marjinalleşmiş ve etkilere açık insanların yoksulluğunu şiddetlendirir.

Sulak alan/geçim kaynağı ilişkileri daha iyi araştırılmalıdır. Bu ilişkilere dair olanak ve işbirliğini artırmak üzere bilgilerin öğrenilme, toplanma ve paylaşılması çeşitli düzeylerde desteklenmelidir.

Sürdürülebilir sulak alan yönetimi; yöreye özgü ve yerel bilgilerle, sulak alanlara ilişkin kültürel kimliklerin farkındalığı ile ekonomik teşviklerle güçlendirilmiş yönlendirmeye ve geçim kaynaklarının çeşitlendirilmesiyle desteklenmelidir.

İnsan Sağlığı ve Sulak Alanlar

İnsan sağlığı ve sulak alan ekosistemleri arasındaki karşılıklı ilişki, geliştirilecek ulusal ve uluslararası politika, strateji ve planların önemli bir bileşeni olmalıdır. Sağlık ve sulak alan sektörlerinin, sulak alan ekolojik karakterleri ve insan sağlığı arasındaki ilişkiyi birlikte yönetmeleri gerekmektedir.

Arazi Kullanım Değişiklikleri, Biyoçeşitlilik ve Sulak Alanlar

Sulak alan ekosistemlerinde yapılacak değişikliklerin maliyet ve yararlarının daha iyi bilinmesi ve anlaşılması daha iyi kararlar verilmesini sağlayacaktır. Mümkün olduğu koşullarda; karar verme süreçlerinde öncelik, doğal olarak işlev gören sulak alanları korumaya yönelik olmalıdır. Tüm bunları sağlamakta en geçerli olanlar mekanizmalar planlama, karar alma, finansman ve ekonomidir.

Bu deklarasyonda belirtilen sorunların herbirinin çözümünde politikalar oluşturma ve karar alma çoğu kez, çeşitli sektörlerin politik amaçları arasında karşılıklı fedakarlıklar gerektirir. Kar maliyet analizleri detaylı yapılmalıdır. Sulak alanların korunması ve akılcı kullanımı için yeterli ve sürdürülebilir finansman zorunludur.

Bilgi ve Deneyimin Paylaşılması

Sulak alanların karakterizasyonu ve küresel dağılımı konusunda temel bilgiler ivedilikle toplanmalıdır. Bu Deklarasyonda belirlenen sorunlara ilişkin veri, haber ve bilgilere (yöreye özgün ve geleneksel bilgiler dahil) ortak ilgileri olan kuruluşlar; ortak, uyumlu ve ulaşılabilir yaklaşımlar araştırılmasındaki girişimlerini artırmalıdır.

Notlar:

Akılcı Kullanım ilkesi Sözleşme’de ‘sürdürülebilir kalkınma anlayışı içerisinde, ekosistem yaklaşımlarının uygulanması ile ekolojik karakterlerinin sürdürülebilirliği’ olarak tanımlanmaktadır. (sürdürülebilir kalkınma, sulak alanın geliştirilmesi kaçınılmaz iken ve kalkınma gelişmekte olan toplumlar için yararlar sağlarken, kalkınmanın Sözleşme’de sayılan yaklaşımlar doğrultusunda sürdürülebilir hale getirilebileceği ve her sulak alan için ‘kalkınma’nın amaç olduğu ima etmenin doğru olmadığı anlamına gelmektedir).

Ramsar alanları (Uluslararası öneme sahip sulak alanlar) Ramsar Sözleşmesi’ne Taraf ülkeler tarafından belirlenmiş ve tanınmışlardır. Bu alanlar, 168 milyon hektardan fazla bir alanı kapsayan en büyük küresel korunan alan ağını oluşturmaktadır.